

VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS 2003 – 2012 METŲ NUOSTATOS

I. PASKIRTIS IR BENDROSIOS NUOSTATOS

2002 m. lapkričio 12 d. Lietuvos respublikos seimas nutarimu patvirtino valstybės ilgalaikės raidos strategiją. Ji projektuoja Lietuvos, kaip būsimos Europos sąjungos valstybės, raidą, išskirdama tris prioritetus: žinių visuomenę, saugią visuomenę ir konkurencingą ekonomiką. Šioje raidoje ypač svarbus švietimo vaidmuo. Europos sąjungos tarybos 2000 m. Kovo 23-24 d. Susitikimo Lisabonoje išvados tolesnę Europos sąjungos ūkinę ir socialinę pažangą tiesiogiai sieja su investicijomis į žmones, į jų išsilavinimą: „žmonės yra didžiausia Europos vertybė ir pagrindinis Europos sąjungos politikos tikslas. Investicijos į žmones ir aktyvios bei dinamiškos gerovės valstybės kūrimas bus pagrindinis dalykas užtikrinant Europos vietą žiniomis pagrįstoje ekonomikoje ir siekiant, kad šios naujos ekonomikos atsiradimas nepaštrintų tokių socialinių problemų kaip nedarbas, socialinė atskirtis ir skurdas“. Lietuvai įsitvirtinant vakarų erdvėje, švietimas turi padėti stiprinti visuomenės kūrybines galias, išsaugoti ir kurti tautos tapatybę, brandinti pilietinę visuomenę, didinti žmonių užimtumą ir ūkio konkurencingumą, mažinti skurdą ir socialinę atskirtį.

1. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų (toliau -strategijos nuostatos) paskirtis - suteikti pagrindą Lietuvos švietimo vizijai įgyvendinti ir sudaryti galimybę Lietuvos piliečiams, jų interesų grupėms bei valstybės institucijoms tęsti viešas diskusijas ir susitarti dėl šios vizijos įgyvendinimo kelių.

2. Strategijos nuostatos papildo valstybės ilgalaikės raidos strategiją ir nusako Lietuvos švietimo plėtotės tikslus bei priemones jiems įgyvendinti, taip pat apibrėžia pagrindinius kiekybinius ir kokybinius siekinius, kuriais bus grindžiama ir į kuriuos atsižvelgiant bus vertinama Lietuvos švietimo raida 2003-2012 metais.

3. Švietimas turi būti plėtojamas atsižvelgiant į Lietuvos visuomenei tenkančius naujus iššūkius ir atsiveriančias naujas galimybes: demokratijos ir rinkos ūkio plėtrą, globalizaciją, informacijos gausą, sparčią kaitą, visuomenės išsiskaidymą. Švietimas turi padėti asmeniui ir visuomenei atsakyti į šiuos iššūkius ir pasinaudoti naujomis galimybėmis. Tam būtini esminiai Lietuvos švietimo sistemos pokyčiai, kurie padėtų didinti švietimo sistemos efektyvumą, išplėsti švietimo prieinamumą, sukurti sąlygas tęstiniam, visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi, užtikrinti europinius standartus ir šiuolaikinės Lietuvos visuomenės poreikius atitinkančią švietimo kokybę.

4. Atsižvelgiant į visuomenei tenkančius dabarties iššūkius ir Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje apibrėžtus žinių visuomenės, saugios visuomenės ir konkurencingos ekonomikos prioritetus, švietimui tenka ši misija:

1) padėti asmeniui suvokti šiuolaikinį pasaulį, įgyti kultūrinę bei socialinę kompetenciją ir būti savarankišku, veikliu, atsakingu žmogumi, norinčiu gebančiu nuolat mokytis bei kurti savo ir bendruomenės gyvenimą;

2) padėti asmeniui įgyti profesinę kvalifikaciją, atitinkančią šiuolaikinę technologiją, kultūros bei asmeninių gebėjimų lygį, ir sudaryti sąlygas mokytis visą gyvenimą – nuolat tenkinti pažinimo poreikius, siekti naujų kompetencijų ir kvalifikacijų, reikalingų jo profesinei karjerai ir gyvenimo įprasminimui;

3) užtikrinti darnią, žiniomis grįstą krašto ūkio, aplinkos ir kultūros plėtrą, vidinį ir tarptautinį ūkio konkurencingumą, nacionalinį saugumą ir demokratinės valstybės raidą ir taip stiprinti visuomenės kūrybines galias;

4) laiduoti tautos ir krašto kultūros tęstinumą, nuolatinį kūrimą, tapatybės išsaugojimą, puoselėti šios kultūros atvirumą ir dialogiškumą.

5. Įgyvendindamas šią misiją, švietimas turi padėti Lietuvos valstybei ir visuomenei pasiekti strateginių tikslų:

- 1) įsitvirtinti Vakarų kultūros ir ūkio erdvėje;
- 2) plėtoti demokratinę krašto kultūrą;
- 3) subrandinti solidarią pilietinę visuomenę;
- 4) stiprinti nacionalinį saugumą;
- 5) išsaugoti tautinę tapatybę;
- 6) sukurti ir išplėtoti žiniomis grindžiamą konkurencingą ūkį;
- 7) užtikrinti žmonių užimtumą;
- 8) iš esmės sumažinti socialinę atskirtį ir skurdą.

6. Strategijos nuostatos numato šios misijos įgyvendinimo viziją. Nuostatos parengtos remiantis Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Lietuvos Respublikos ūkio plėtros iki 2015 metų strategija, Europos mokymosi visą gyvenimą memorandumu, Europos užimtumo strategija, 1999 metų Bolonijos deklaracija, Europos Komisijos iškeltais svarbiausiais Europos Sąjungos šalių narių švietimo plėtotei iki 2010 metų siekiniais. Strateginės nuostatos pagrįstos „Švietimo gairių“ projektu (2002). Nuostatų įgyvendinimas bus derinamas su kitomis struktūrinėmis krašto reformomis bei bendrais Europos Sąjungos švietimo politikos prioritetais.

7. Strategijos nuostatomis, kaip parlamentinių partijų ir visuomenės susitarimo dokumentu, bus remiamasi telkiant suinteresuotų visuomenės grupių, valstybės institucijų ir nevyriausybinių organizacijų, mokinių, jų tėvų, švietimo profesionalų, darbdavių ir politikų pastangas siekiant įgyvendinti ilgalaikius švietimo modernizavimo siekius.

II. VERTYBĖS IR PRINCIPAI

8. Lietuvos švietimas yra grindžiamas pagrindinėmis tautos, Europos ir pasaulio kultūros vertybėmis: asmens nelygstamos vertės ir orumo, artimo meilės, prigimtinės žmonių lygybės, žmogaus laisvių ir teisių, tolerancijos, demokratinių visuomenės santykių teigimu. Švietimas ugdo asmens nusistatymą ir gebėjimą remtis šiomis vertybėmis savo gyvenime ir veikloje.

9. Švietimas taip pat remiasi bendraisiais humaniško, demokratiško ir atsinaujinimo principais.

III. PAGRINDINIAI SIEKIAI

10. Valstybės ir visuomenės pastangomis per 2003–2012 metus įgyvendinami šie pagrindiniai švietimo plėtotei siekiai:

- 1) sukuriamas veiksmingas ir darnus, atsakingas valdymas, tikslingas finansavimas ir racionalus išteklių naudojimas pagrįsta švietimo sistema;
- 2) išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema;
- 3) užtikrinama švietimo kokybė, atitinkanti atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens, visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius.

IV. ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

11. Pagrindiniams švietimo plėtotei siekiams įgyvendinti numatomos šios priemonės:

11. 1. Kad būtų užtikrinamas efektyvumas ir darna:

11. 1. 1. Įdiegiama atsakingo valdymo sistema, pagrįsta periodiška visų švietimo lygių būklės analize, į švietimo tobulinimą orientuota vadybos kultūra, visuomenės informavimas ir dalyvavimas. Šiam tikslui pasiekti:

- 1) perskirstomos ir aiškiai apibrėžiamos valstybės, savivaldybių ir mokyklų funkcijos, galios, įsipareigojimai, atsakomybė bei atskaitomybė, šių mokyklų bendradarbiavimo tvarka;
 - 2) remiantis subsidiarumo principu, decentralizuojama ir dekoncentruojamas valdymas;
 - 3) švietimo ir mokslo ministerija laipsniškai atsisako valstybės valdymo lygiui nebūdingų funkcijų, tačiau sustiprinama valstybės atsakomybė už bendrąjį vadovavimą švietimo srities tobulinimui. Švietimo ir mokslo ministerija valstybės lygiu nustato svarbiausius bendrojo lavinimo, profesinio mokymo ir studijų reikalavimus, atsako už švietimo kokybę, švietimo prieinamumą ir socialinio teisingumo užtikrinimą, švietimo kokybės vertinimą ir visuomenės informavimą apie tai;
 - 4) sustiprinama savivaldybių atsakomybė už švietimo prieinamumą ir kokybę savivaldybių teritorijoje. Savivaldybėms ir apskritims perduodama didelė dalis atsakomybės ne tik už bendrąjį lavinimą, bet ir už profesinį mokymą, specialųjį ugdymą, tęstinį suaugusiųjų mokymąsi. Kiekviena savivaldybė tvarko visų jos teritorijoje gyvenančių vaikų registrą ir koordinuoja pavaldžių mokyklų komplektavimą bei mokinių srautus;
 - 5) išplečiamas mokyklų – mokymosi bendruomenių – savarankiškumas, užtikrinamas jų veiklos skaidrumas. Mokyklos sudaro sutartis su mokiniais ir (ar) tėvais ir prisiima atsakomybę už kiekvieno mokinio ugdymo kokybę;
 - 6) sustiprinama aukštųjų mokyklų atsakomybė už studijų kokybę, glaudų ryšį su darbo rinka, regionų ekonominę plėtrą. Didinama jų atskaitomybė visuomenei, nepažeidžiant universitetų autonomijos principo. Pasiekama racionali pusiausvyra tarp aukštųjų mokyklų autonomijos ir atskaitomybės visuomenei;
 - 7) visuose švietimo lygiuose įdiegiamas strateginis planavimas. Sukuriama švietimo informacinė sistema, laiku teikianti informaciją, reikalingą įvairiems švietimo valdymo lygiams ir švietimo socialiniams partneriams. Politiniai sprendimai grindžiami patikima ir išsamia informacija bei analize. Visuose švietimo lygiuose įdiegiama šiuolaikinė įsivertinimo ir vertinimo kultūra;
 - 8) stiprinama visuomenės įtaka švietimo sistemai – švietimo srities politiniai ir administraciniai sprendimai priimami konsultuojantis ir derinant su švietimo socialiniais partneriais ir kitomis interesų grupėmis. Įdiegiami veiksmingi švietimo ir jo valdymo institucijų atskaitomybės visuomenei mechanizmai;
11. 1. 2. Švietimo finansavimas ir išteklių naudojimas reformuojamas taip, kad padėtų švietimo sistemai geriau prisitaikyti prie laisvos rinkos ir užtikrintų geresnį švietimo prieinamumą bei kokybę:
- 1) švietimo naujovės, susijusios su naujų funkcijų atsiradimu arba funkcijų ir atsakomybės perskirstymu, pagrindžiamos finansiškai;
 - 2) pereinama prie švietimo programinio finansavimo: švietimo lėšos apskaitomos ir skiriamos pagal patvirtintus prioritetus ir metodiką tiek vietos, tiek regiono, tiek valstybės lygiu. Švietimo programos pagrindžiamos valstybės, savivaldybių ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų būsimomis lėšomis;
 - 3) laikomasi nuostatos šalies mastu švietimo reikmėms kasmet skirti lėšų tiek, kad jos sudarytų ne mažiau kaip 6 procentus bendrojo šalies vidaus produkto;
 - 4) švietimas finansuojamas iš kelių šaltinių. Švietimui atnaujinti greta valstybės biudžeto išteklių veiksmingai naudojamos Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos ir privatus kapitalas.
 - 5) įtvirtinamas realus finansinis mokyklų savarankiškumas ir skaidri finansinė atskaitomybė;
 - 6) nuostata „pinigai paskui mokinį“, kaip lėšų paskirstymo metodikos principas, įgyvendinama visose švietimo grandyse;

7) taikomos finansinės priemonės privačioms investicijoms į švietimą skatinti. Įteisinamos mokesčių lengvatos mokiniams ir darbdaviams, kad žmonės būtų skatinami investuoti į asmeninį mokymąsi ir teikti paramą kitiems mokytis;

8) įvedama mišri – etatinė ir valandinė - mokytojų apmokėjimo už darbą sistema. Efektyvinant ugdymą, mokymą ir studijas, keliami dėstytojų ir mokytojų atlyginimai. Pasiikiama, kad žemiausias dėstytojų ir mokytojų atlyginimas viršytų vidutinį dirbančiųjų valstybės sektoriuje atlyginimą;

11. 1. 3. Sukuriama lanksti ir atvira švietimo struktūra, sujungianti bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, studijas, formalaus, neformalaus mokymosi ir savišvietos formas į bendrą švietimo erdvę:

1) pereinama prie švietimo struktūros, grindžiamos ne uždariais mokyklų tipais, bet lanksčiomis programomis: mokyklose įgyvendinamos įvairios bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programos bei jų moduliai. Padidinamas mokinių mobilumas renkantis įvairių mokyklų tipus ir programas;

2) pabaigiama formuoti lanksti trijų pakopų bendrojo ugdymo struktūra. Ją sudaro priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio (brandos) ugdymo programos, įgyvendinamos pradinėse, pagrindinėse, vidurinėse mokyklose, gimnazijose ir jų asocijuotuose dariniuose. Vidurinės mokyklos gali laipsniškai peraugti į gimnazijas. Laikomasi esminio principo – gimnazija privalo būti atvira ir prieinama visiems joje mokytis pageidaujantiems jaunuoliams;

3) vidurinio ugdymo (brandos) programa tampa lankstesnė, įvairesnė, teikianti daugiau pasirinkimo galimybių. Paskutinių dvejų metų brandos programos turinys labiau individualizuojamas. Visiems mokiniams paliekami privalomi tik ugdymo turinio branduolį sudarantys dalykai. Kitus dalykus leidžiama laisvai rinktis;

4) suartinamos akademinė ir technologinė, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo kryptys. Kuriamos ne tik akademinės pakraipos, bet ir technologinės bei mišrios gimnazijos;

5) Lietuvos aukštasis mokslas įjungiamas į bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę;

6) išplečiamos bendrojo lavinimo, profesinių ir ypač aukštųjų mokyklų tęstinio mokymosi paslaugos jaunimui ir suaugusiesiems. Sukuriama tiek formalaus, tiek neformalaus švietimo programų ir modulių akreditavimo tvarka;

7) jungiami formalus, neformalus švietimas ir savišvieta;

8) sukuriami įvairiais mokymosi būdais įgytų kompetencijų formalus pripažinimo sistema;

11. 1. 4. Sukuriamas efektyvumo, prieinamumo ir kokybės reikalavimus atitinkantis mokyklų tinklas:

1) parengiami detalūs savivaldybių, apskričių ir valstybės švietimo tinklų raidos planai. Siekiama, kad:

- ikimokyklinį, priešmokyklinį ir pradinį ugdymą teikiančios mokyklos būtų kuo arčiau vaiko namų;

- mokinio kelionė į pagrindinę mokyklą truktų ne ilgiau kaip pusvalandį;

- mokinio kelionė į vidurinę mokyklą, gimnaziją ir profesinę mokyklą truktų ne ilgiau kaip valandą;

- kiekvienoje seniūnijoje veiktų mokykla arba biblioteka - nuotolinio mokymo centras;

- kiekvienoje savivaldybėje veiktų vaikams, jaunimui ir suaugusiesiems bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo programos teikianti mokykla.

2) užtikrinamas mokyklų, reorganizuotų pertvarkant švietimo tinklą, mokinių vežiojimas į kitą artimiausią mokyklą, išplėtojama visų toli nuo mokyklos kaimuose ir priemiesčiuose gyvenančių mokinių bei neįgalių mokinių vežiojimo į mokyklą ir iš jos specialiu transportu sistema;

3) pasirūpinama naujomis mokytojų darbo vietomis ir galimybėmis įgyti naujų kvalifikacijų;

11. 1. 5. Mokyklos atveriamos darbo rinkai, išplėtojamos socialinės ir kultūrinės mokyklų funkcijos ir taip stiprinamas švietimo ir gyvenimo praktikos ryšys:

1) mokyklose, įgyvendinančiose pagrindinio ir vidurinio (brandos) ugdymo programas, įdiegiama profesinio informavimo ir konsultavimo sistema;

2) praktinė socialinė, darbinė veikla įtvirtinama kaip sudėtinė bendrojo ugdymo dalis;

3) pasiekama, kad didžiąją dalį baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų profesinių ir aukštųjų mokyklų absolventai laikytų dalyvaujant darbdavių ir kitų socialinių partnerių atstovams;

4) pasiekama, kad profesinėse mokyklose ne mažiau kaip pusė profesinei technologinei kvalifikacijai įgyti skirtą laiką būtų praleidžiama mokantis konkrečioje darbo vietoje;

5) sukurama Lietuvos mokyklų teikiamų kvalifikacijų ir jų paklausos darbo rinkoje nuolatinio derinimo sistema;

6) mokyklose, įgyvendinančiose bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo programas, ima veikti rizikos vaikams skirtos pedagoginės ir socialinės programos;

7) mokyklose, įgyvendinančiose pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, esant poreikiui, įkuriami dienos centrai.

8) seniūnijose, savivaldybėse, apskrityse ima aktyviai veikti nevyriausybinės organizacijos ir įvairūs neformalus susivienijimai, įtvirtinantys vietos žmonių ir institucijų bendros atsakomybės už vaikų ugdymą nuostatą;

9) stiprinama ir plėtojama mokyklos ir vietos bendruomenės sąveika;

11. 2. Kad būtų užtikrinamas prieinamumas, tęstinumas ir socialinis teisingumas:

11. 2. 1. Laiduojamos lygios mokymosi starto galimybės:

1) sukurama šeimų pedagoginio informavimo ir konsultavimo sistema;

2) išplečiamos ikimokyklinio ugdymo paslaugos. Ikimokyklinis ugdymas visų pirma atveriamas socialinę atskirtį patiriantiems ir socialinės rizikos šeimų vaikams;

3) sukurama ir išplėtojama visuotinio priešmokyklinio ugdymo sistema;

4) pradedama teikti kryptingą pedagoginę, kultūrinę paramą visoms vaikams auginančioms socialinės rizikos šeimoms;

11. 2. 2. Užtikrinamos socialiai teisingos mokymosi ir studijų sąlygos:

1) sukuriamos galimybės efektyviai ugdyti įvairių gebėjimų ir poreikių vaikus;

2) sukurama patikima mokyklinio amžiaus vaikų apskaitos sistema. Savivaldybėms priskiriama atsakomybė už vietos vaikų apskaitą, jų registro tvarkymą ir pavaldžių mokyklų komplektavimo koordinavimą;

3) įgyvendinamos kryptingos papildomo pedagoginio ir socialinio darbo su problemų turinčiais vaikais programos;

4) sudaromos sąlygos mokiniui išsaugoti ir stiprinti sveikatą, užtikrinti nuolatinę jo sveikatos priežiūrą;

5) pagerinamos sąlygos mokytis ir studijuoti tautinių mažumų vaikams. Papildomas dėmesys skiriamas negausių tautinių bendrijų švietimo reikmėms;

6) sudaromos galimybės mokytis ir įgyti išsilavinimą migruojančių šeimų vaikams;

7) įtvirtinama ir nuosekliai įgyvendinama asmeninė tėvų atsakomybė už privalomą vaikų mokymąsi. Piniginė parama šeimai susiejama su tėvų pareiga rūpintis savo vaikų ugdymu;

8) sukurama ir išplėtojama paramos ypač gabiems vaikams ir jaunimui sistema;

9) išplėtojama lanksti ir efektyvi finansinės paramos studentams sistema: studijų kreditavimas, diferencijuotos socialinės stipendijos, diferencijuoti mokesčiai už bendrabutį. Visiems studentams tampa prieinamos paskolos;

11. 2. 3. Sudaromos sąlygos mokytis visą gyvenimą:

1) sukurama vientisa visą gyvenimą trunkančio švietimo erdvė. Kad tai būtų pasiekta, suvienijamos Švietimo ir mokslo ministerijos bei kitų ministerijų pastangos ir ištekliai, sukuriamos įvairių poreikių asmenims pritaikyta mokymosi aplinka ir išplėtojama švietimo formų įvairovė;

2) išplečiamos finansinės mokymosi visą gyvenimą galimybės. Parengiama ir įgyvendinama nacionalinė bei regioninės suaugusiųjų tęstinio mokymosi plėtros programos;

3) visose švietimo pakopose sudaromos palankios mokymosi ir studijų sąlygos visiems pagrindinio, vidurinio ir aukštojo išsilavinimo siekiantiems suaugusiems Lietuvos žmonėms. Išplėtojama informavimo ir konsultavimo apie mokymosi galimybes sistema. Įveikiamos mokymosi kliūtys: mokymosi laiko ir spartos, mokymosi vietos apribojimai, griežti išsilavinimo reikalavimai pradedant mokymąsi ar studijas;

4) laipsniškai pereinama prie kreditinio, modulinio, kaupiamojo mokymosi;

11. 3. Kad būtų užtikrinta kokybė:

11. 3. 1. Atnaujinamas ir su naujomis asmens kompetencijomis susiejamas švietimo turinys:

1) sukurama švietimo turinio nuolatinio atnaujinimo sistema. Švietimo turinys nuolat vertinamas ir peržiūrimas, atrenkamas, papildomas ir koreguojamas. Jis nuolat derinamas su švietimui keliamais tikslais ir uždaviniais, atsižvelgiama į mokinių ir švietimo socialinių partnerių interesus. Periodiškai atnaujinamos bendrojo lavinimo bendrosios programos, išsilavinimo standartai ir brandos egzaminų programos;

2) subalansuojami ir su sveikatos reikalavimais suderinami mokinių mokymosi krūviai;

3) nuosekliau pereinama prie naujos turinio formavimo politikos, orientuotos į bendrųjų gebėjimų, vertybinių nuostatų ugdymą ir dabarties žmogui būtinų kompetencijų suteikimą, grindžiamos ne tiek žinių perteikimu ir perėmimu, kiek jų analize, kritišku vertinimu ir praktiniu naudojimu, glaudžiai siejančios švietimo turinį su įvairių sričių gyvenimo praktika, problemomis ir jų sprendimų paieška;

4) švietimo turinys siejamas su dabarties moralinėmis ir pilietinėmis nuostatomis. Ypatingas dėmesys skiriamas asmens patriotizmui, jo pilietiniam, kultūriniam ir tautiniam tapatumui ugdyti. Aktyvi pilietinė veikla tampa sudėtine švietimo turinio dalimi;

5) švietimo turinys susiejamas su asmens ir visuomenės gyvenimui būtinų vertybinių nuostatų, bendrųjų gebėjimų ir kompetencijų suteikimu. Kryptingai ugdomi pagrindiniai raštingumo gebėjimai, socialinė, kultūrinė ir komunikacinė kompetencija, kritinio mąstymo ir problemų sprendimo įgūdžiai, gebėjimas mokytis;

6) visuose švietimo lygiuose sustiprinamas dėmesys informacinės kultūros ugdymui. Įdiegiamos pragmatiškos kompiuterinio raštingumo programos, nustatomi tarptautinius standartus atitinkantys kompiuterinio raštingumo egzaminai;

7) sustiprinamas užsienio kalbų mokymasis. Pasiekama, kad visi vidurinio ugdymo (brandos) programą baigę mokiniai galėtų bendrauti dviem užsienio kalbomis. Geras dviejų – trijų užsienio kalbų mokėjimas tampa natūralia aukštojo išsilavinimo dalimi;

8) visuose švietimo lygiuose sustiprinamas dėmesys verslumui skatinti ir finansinei išminčiai ugdyti. Pasiekama, kad ekonominio raštingumo pradmenis įgytų visi pagrindinės mokyklos mokiniai, šio raštingumo pagrindai ir verslumo įgūdžiai būtų suteikti visiems mokiniams ir studentams;

9) profesinio mokymo ir studijų programos suderinamos su tarptautiniais standartais ir darbo rinkos poreikiais. Asmens pilietinę kultūrą plėtojantys humanitarinių ir socialinių mokslų kursai paverčiami sudėtine studijų programų dalimi;

10) iš esmės atnaujinami švietimo turinio perteikimo būdai visuose švietimo lygiuose. Įdiegiami aktyvūs, savarankiškumą ir bendradarbiavimą skatinantys mokymosi metodai ir savarankiškos veiklos praktika;

11. 3. 2. Atnaujinamas mokytojų rengimas ir darbas:

1) nuolat vertinamas mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemų veiksmingumas ir atliekama tarptautinė studijų programų ekspertizė;

2) sukuriami integrali mokytojų rengimo bei kvalifikacijos tobulinimo sistema, orientuota į kintantį mokytojo vaidmenį žinių visuomenėje ir šiuolaikiniam mokytojui būtinas naujas kompetencijas bei vertybines nuostatas. Kuriant žinių visuomenę, keičiamas pats mokytojo vaidmuo: mokytoją – žinių turėtoją ir perteikėją keičia mokytojas – mokymosi organizatorius, mokymosi galimybių kūrėjas, mokymosi patarėjas, partneris, tarpininkas tarp mokinio ir įvairių šiuolaikinių informacijos šaltinių. Kartu mokytojas dabarties visuomenėje turi išlikti ir ugdytojas, gyvenimo tiesų liudytojas, perduodantis tradiciją bei mokantis ją kūrybingai plėtoti;

3) parengiami mokytojų rengimo standartai ir reikalavimai studijų planams. Įdiegiami bendrieji pedagoginių studijų bei kvalifikacijos tobulinimo moduliai ir bendroji kvalifikacijų suteikimo ir pripažinimo sistema;

4) Švietimo ir mokslo ministerija tampa realia mokytojų rengimo užsakove;

5) užtikrinamas mokytojų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo ir naujų kvalifikacijų įgijimo programų, atitinkančių švietimo reformos poreikius, reikiamas finansavimas. Visiems mokytojams sudaromos galimybės tobulinti kvalifikaciją arba įgyti naujų kvalifikacijų;

6) sukonkretinamas socialinių pedagogų bei švietimo įstaigose dirbančių psichologų vaidmuo, tiksliau apibrėžiamos jų funkcijos. Ypatingas dėmesys skiriamas jų rengimui bei kvalifikacijos tobulinimui;

11. 3. 3. Modernizuojami švietimo tyrimai ir vertinimas:

1) sukuriami valstybinė mokinių pasiekimų tyrimų sistema. Ji panaudojama švietimui tobulinti šalies mastu, regionuose ir mokyklose;

2) reguliariai užsakomi ir vykdomi įvairių švietimo sričių būklės tyrimai. Lietuva nuosekliai dalyvauja atliekant tarptautinius lyginamuosius švietimo tyrimus;

3) sukuriami efektyvi švietimo tyrimų finansavimo tvarka, užtikrinama tyrimų rezultatų sklaida ir tyrėjų atskaitomybė visuomenei;

4) pertvarkoma mokinių pasiekimų vertinimo ugdymo procese sistema: siekiama labiau motyvuoti mokinius mokytis ir mokytojus siekti ugdymo kokybės, geriau informuoti mokinius bei jų tėvus apie mokymosi rezultatus, pratinti mokinius vertinti savo pasiekimus;

5) dalis švietimo priežiūros ir inspektavimo funkcijų laipsniškai keičiamos mokyklų audito (įsivertinimo ir išorinio vertinimo) sistema, kurios pagrindinis tikslas – skatinti švietimo kokybę ir veiksmingumą;

11. 3. 4. Modernizuojamas bendrasis lavinimas, atnaujinamos mokyklos ir pagerinamas švietimo aprūpinimas:

- 1), Įgyvendinama 2002 m. pradėta Mokyklų tobulinimo programa ir taip pagerinama ugdymo kokybė Lietuvos pagrindinėse mokyklose;
- 2) sudaromas ir įgyvendinamas nacionalinis mokyklų atnaujinimo planas. Per dešimtmetį atnaujinama 80 procentų mokyklų;
- 3) šalies masto įgyvendinama informacijos ir komunikacijos technologijų diegimo mokyklose programa. Sukuriama šių technologijų bazės palaikymo ir nuolatinio atnaujinimo sistema. Visos mokyklos įjungiamos į interneto tinklą. Lietuva pagal mokyklų kompiuterizavimo rodiklius pasiekia Europos Sąjungos šalių vidurkį;
- 4) užtikrinamas nuoseklus švietimo priemonių rengimas, leidimas ir mokinių aprūpinimas jomis. Patobulinama, mokyklų poreikiams ir rinkos sąlygoms pritaikoma vadovėlių rengimo tvarka;
- 5) ypatingas dėmesys skiriamas originalioms mokomosioms kompiuterinėms programoms kurti ir pritaikyti, garso ir vaizdo priemonėms kurti;
- 6) pagerinamas psichologinis, socialinis, mokslinis, kultūrinis, medicininis švietimo aprūpinimas.

V. PAGRINDINIAI SIEKINIAI

12. Plėtojant Lietuvos švietimą, iki 2012 metų pasiekama, kad:

- 1) visi vaikai, ypač iš socialiai remtinų šeimų, turėtų sąlygas pasirengti mokyklai ir pradėtų ją lankyti; visiems socialiai remtinų šeimų vaikams (nuo trejų metų) būtų užtikrintas nemokamas ikimokyklinis ugdymas; priešmokyklinis ugdymas taptų visuotinis;
- 2) būtų sudarytos būtiniausios socialinės mokymosi ir studijų sąlygos visiems jų stokojantiems asmenims;
- 3) ne mažiau kaip 95 procentai vaikų įgytų pagrindinį išsilavinimą;
- 4) ne mažiau kaip 95 procentai vaikų, įgijusių pagrindinį išsilavinimą, mokytųsi toliau ir įgytų vidurinį išsilavinimą arba vidurinį išsilavinimą ir darbo rinkoje paklausią profesinę kvalifikaciją;
- 5) visi specialiųjų poreikių vaikai ir jaunimas turėtų galimybę mokytis visų tipų mokyklose jiems palankioje ugdymo aplinkoje pagal formalaus ir neformalaus švietimo programas;
- 6) kiekvienas Lietuvos pilietis turėtų galimybę studijuoti aukštojoje mokykloje pasirinktu būdu (nuotolinės, neakivaizdinės ir kt. studijos) ir daugiau kaip 60 procentų Lietuvos jaunuolių įgytų aukštąjį universitetinį arba neuniversitetinį išsilavinimą;
- 7) visi bendrojo pagrindinio, vidurinio išsilavinimo ar profesinės kvalifikacijos neįgiję Lietuvos gyventojai, visų pirma jaunuoliai ir jaunuolės, būtų kviečiami ir skatinami mokytis; nubyrančių ir anksti švietimo sistemą paliekančių jaunuolių (18-24 metų asmenų, turinčių tik pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą ir netęsiančių mokymosi ar profesinio rengimosi) procentinė dalis neviršytų 9 procentų; asmenų, įgijusių nors vidurinį išsilavinimą, procentinė dalis 25–59 metų amžiaus grupėje pasiektų daugiau nei 80 procentų;
- 8) Lietuvos gyventojai turėtų realias galimybes mokytis visą gyvenimą, nuolat atnaujinti ir plėtoti savo gebėjimus; kasmet mokytųsi ne mažiau kaip 15 procentų darbingo amžiaus suaugusiųjų šalies gyventojų;
- 9) ne mažiau kaip 85 procentai darbingo amžiaus Lietuvos gyventojų turėtų realias galimybes ir gebėtų naudotis kompiuterinėmis informacinėmis technologijomis;
- 10) penkiolikmečių mokinių, nepasiekiančių minimalaus skaitymo, rašymo, matematikos, gamtos ir socialinių mokslų raštingumo lygmens, procentinė dalis sumažėtų perpus;
- 11) jaunimo ir suaugusiųjų, dalyvaujančių nevyriausybinėse ir visuomeninėse organizacijose, skaičius išaugtų bent dvigubai;

12) ne mažiau kaip 70 procentų mokinių, baigiančių pagrindinę bendrojo lavinimo mokyklą, pirmosios užsienio kalbos įgūdžiai atitiktų siūlomą „Slenksčio“ lygmenį; ne mažiau kaip 70 procentų mokinių, baigiančių vidurinę bendrojo lavinimo mokyklą, būtų įgiję: pirmosios užsienio kalbos įgūdžius, atitinkančius „Aukštumos“ lygmenį, o antrosios užsienio kalbos – „Slenksčio“ lygmenį;

13) vaikinų ir merginų, baigiančių matematikos, informatikos, gamtos mokslų ir technologijų studijas, skaičiaus santykinis skirtumas sumažėtų bent perpus.

VI. STRATEGINIŲ NUOSTATŲ ĮGYVENDINIMAS

13. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, remdamasi šiomis Strategijos nuostatomis ir bendradarbiaudama su visuomenės interesų grupėmis, parengia Strategijos nuostatų įgyvendinimo programą, pagrįstą finansiniais valstybės įsipareigojimais – ilgalaikiu švietimo finansavimo, investicijų į švietimą planu bei privataus kapitalo ir Europos struktūrinių fondų lėšų pritraukimo į Lietuvos švietimą projektu.

14. Vyriausybė, remdamasi Strategijos nuostatose apibrėžtais pagrindiniais švietimo plėtotės siekiniais, koordinuoja veiksmų programos įgyvendinimą ir stebėseną ir prireikus teikia siūlymus dokumentui tobulinti. Strategijos nuostatų įgyvendinimo programos bendrąją priežiūrą atlieka Lietuvos Respublikos Seimas.